

dr hab. Bartłomiej Struzik

prof. Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

Dnia 10.12.2020 r.

Opinia o dorobku artystycznym i dydaktycznym oraz wskazanym osiągnięciu artystycznym w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym dn. 30.04.2019 r. na wniosek dr. Marcina Mielczarka i prowadzonym przez Wydział Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Postępowanie habilitacyjne w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej – sztuki piękne.

WYBRANE INFORMACJE O KANDYDACIE

Dr Marcin Mielczarek uzyskał stopień doktora sztuki w 2012 roku, w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. Bogusz Salwiński zaś recenzentami prof. Wiesław Bielak i dr hab. Mariusz Białecki.

Wystawy indywidualne prezentujące twórczość Kandydata po uzyskaniu doktoratu:

– 2014: wystawa indywidualna - plac Wolności Sztuki na terenie ASP w Łodzi (Habilitant nie podaje innych informacji odnośnie wystawy, prezentowanych dzieł - czy były to dzieła premierowe - nie dołącza również dokumentacji fotograficznej wystawy).

Nagrody krajowe i międzynarodowe uzyskane przez dr. Marcina Mielczarka po 2012 roku:

– Habilitant wymienia dwie nagrody rektorskie (II i III stopnia) za działalność organizacyjną oraz II nagrodę w Konkursie na Projekt Pomnika Bohaterskich Matek Sybiraczek (2018 r. - dokumentacja nagrodzonego projektu w formie jednej fotografii znajduję się w autoreferacie).

Działalność dydaktyczna:

– w latach 2013 - 2016 nauczyciel w Liceum Plastycznym w Tomaszowie Mazowieckim

- w latach 2013 - 2015 prowadzący przedmiot podstawy rzeźby na Wydziale Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi
- od 2015 prowadzenie zajęć w zakresie małej formy rzeźbiarskiej, warsztatu metalu i technologii rzeźby na Wydziale Rzeźby i Działań Interaktywnych Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi
- od 2016 prowadzenie zajęć w Pracowni Rzeźby Kameralnej oraz prowadzenie przedmiotu mała forma rzeźbiarska na Wydziale Rzeźby i Działań Interaktywnych Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

OCENA OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO WSKAZANEGO W PRZEWODZIE HABILITACYJNYM

Osiągnięciem artystycznym zgłoszonych w przewodzie habilitacyjnym przez dra Marcina Mielczarka jest Pomnik Legionisty zlokalizowany w Parku Legionów w Łodzi. Odstąpienie pomnika miało miejsce w 2017 roku.

Pomnik o wymiarach 570x110x110 cm (wraz z cokołem) przedstawia sylwetkę mężczyzny w mundurze i z ryszunkiem skomponowanym zgodnie z historycznym wzorem (figura z brązu o wys. 270 cm). Dokumentacja pomnika zamieszczona w autoreferacie obejmuje 7 fotografii prezentujących ogólny zarys figury, w tym jedno zdjęcie obejmujące pomnik wraz z jego bezpośrednim otoczeniem oraz dwie fotografie ukazujące etap modelu w glinie i odlewu gipsowego. Habilitant nie załącza odrębnej dokumentacji fotograficznej wskazanego osiągnięcia, co w sposób istotny utrudnia szczegółową analizę założenia pomnikowego.

Fotografia zamieszczona na 23 stronie autoreferatu ukazując w ogólnym zarysie Pomnik Legionisty jako konwencjonalny, ale dobrze skomponowany układ form przestrzennych: fragmenty niskiej zieleni, delikatnie zróżnicowana (jak można się domyślać) faktura nawierzchni wokół pomnika, czysta bryła cokołu z dyskretnie umieszczoną na nim inskrypcją LEGIONISTOM - ŁODZIANIE. Sylwetę legionisty rysującą się na tle szpaleru drzew charakteryzuje naturalny układ ciała (w pozycji „spocznij”) co stanowi subtelny kontrast wobec statycznego cokołu. Zestaw form tworzy logiczny układ kompozycyjny o właściwie skomponowanych proporcjach i dobrym zestawieniu użytych materiałów.

Dr Marcin Mielczarek w autoreferacie nie doprecyzowuje czy układ przestrzenny całego założenia (a więc rozwiązania kompozycyjne placu, ciągi komunikacyjne, decyzje o lokalizacji pomnika czy projekt zieleni i małej architektury) jest jego dziełem? W dokumentacji nie znalazł się również plan przestrzenny Parku Legionów czy fotografie pomnika w szerszym kontekście otoczenia i ukazujące monument w ujęciach różnych osi widokowych. Jest to o tyle istotne, że ostateczny odbiór dzieła pomnikowego (w jego materialnej formie) obejmuje szereg, rozłożonych w czasie etapów poznawczych, których suma wykracza daleko poza bliską, wzrokową relację odbiorcy z figurą

pomnika umieszczonego na cokole (dokumentacja pomnika, to z jednym wyjątkiem kadry prezentujące formę z niewielkiej odległości).

Ocena ogólnych walorów formalnych oraz rzeźbiarskich detali pomnika, ze względu na skromną dokumentację, jest - jak wspomniałem już wcześniej - utrudniona. Prawa dłoń legionisty (dłoń trzymająca karabin) we wszystkich kadrach prezentowanych na stronie 24 autoreferatu sprawia wrażenie niedopracowanego detalu anatomicznego. Czy jest to dłoń okryta rękawicą - na co mogło by wskazywać zgrzebne opracowanie tego fragmentu figury - czy jednak mamy do czynienia z opracowaną z niewystarczającą starannością odsłoniętą dłonią? Dlaczego w mojej ocenie jest to istotne czy wręcz kluczowe zagadnienie? Wobec dominującej (siłą rzeczy nieco monotonnej) połąci płaszcza wojskowego, z nieznacznie tylko wibrującą fakturą materii, jakość detali rzeźbiarskich - w tym zwłaszcza opracowanie elementów odnoszących się wprost do anatomii (dłonie i twarz legionisty) - nabierają szczególnego znaczenia dla całościowej oceny walorów formalnych pomnika. W powyższym kontekście jakość anatomicznych detali pomnika legionisty uważam za niesatysfakcjonującą.

Ocena wskazanego osiągnięcia w odniesieniu do całokształtu dorobku twórczego.

Jednym z elementów oceny wskazanego utworu habilitacyjnego jest próba osadzenia owego dzieła w szerszym kontekście dorobku twórczego Habilitanta i ujawnienie procesu rozwoju osobowości twórczej artysty. W przypadku dokumentacji złożonej przez dr. Marcina Mielczarka, wobec braku odrębnego „portfolio”, możliwa jest analiza wskazanego osiągnięcia w relacji do 16 fotografii ilustrujących tekst autoreferatu. Odniosę się w tym miejscu do czterech realizacji rzeźbiarskich: Portret Grażyny Bacewicz (magisterska praca dyplomowa), Rzeźba Krystyny Kondratiuk (2010 r.), Pomnik Chopina w Żychlinie (2010 r.) oraz pomnik/popiersie gen. Stefana Hubickiego w Łodzi (2019 r.), które posługują się językiem figuracji. Zestawienie wymienionych dokonań z pomnikiem legionisty pozwala na sformułowanie opinii, że dr Marcin Mielczarek dobrze opanował warsztat rzeźbiarski, modelowanie w glinie, zna technologię odlewów z brązu wraz z patynowaniem, posługując się techniką pracy w kamieniu. Analizując dokumentację dorobku twórczego Habilitanta (z okresu od magisterskiej pracy dyplomowej w 2002 roku do roku 2019) nie dostrzegam jednak procesu dojrzewania, artystycznego rozwoju lub prób przewartościowań czy poszukiwań formalnych w obrębie dobrze rozpoznanego warsztatu rzeźbiarskiego.

Podsumowując ocenę zgłoszonego osiągnięcia artystycznego należy pozytywnie ocenić biegłość warsztatową Habilitanta i dobre opanowanie technik rzeźbiarskich, ujawniające się w realizacji Pomnika Legionisty i wcześniejszych dokonaniach artysty, a także społeczny wymiar zrealizowanego przedsięwzięcia. Szczegółowa analiza jakości formalnych dzieła habilitacyjnego w oparciu o załączoną dokumentację wskazują jednak, że Pomnik Legionisty nie stanowi istotnego wkładu w rozwój dyscypliny rzeźby.

OCENA AUTOREFERATU

Autoreferat autorstwa dr. Marcina Mielczarka otwierają interesujące fragmenty kreślące sylwetkę jego autora jako artysty-myśliciela. Habilitant stwierdza: „Moja twórczość [...] odbywa się równoległe z refleksją teoretyczną, stanowi jej pożywkę, komentarz, rzadko służy jedynie czystemu, ekspresyjnemu oddaniu stanów psychicznych czy doraźnym działaniom o charakterze publicystycznym, czy popularyzatorskim.” (Autoreferat, s. 5). Kolejny rozdział Autoreferatu zawiera zwięzłą relację z okresu środowiskowych studiów doktoranckich, które Habilitant odbył w krakowskiej ASP, oraz prezentuje syntetycznie ujęte przemyślenia Autora na temat procesu twórczego.

Strony 10 - 19 Autoreferatu opisują dalszy etap twórczości Habilitanta (po doktoracie). Zaprezentowany dorobek, na kanwie którego dr Mielczarek buduje swój wywód to: rzeźba Krystyny Kondratiuk (sprzed doktoratu), popiersie gen. Stefana Hubickiego, „Pomnik Misia Uszatka”, „Dziwny Świat Kota Filemona”, „Plastus”, „Pies Kazimierza Dejmka”, rzeźba w kamieniu „Karma wraca”, rzeźba „Ucieczka z Ponyville”, „Homeomorfizm 1 m²”, „Flogeros”, projekt pomnika Bohaterskich Matek Sybiraczek oraz rzeźba w kamieniu „Reguła wsparcia”. Przywołane dokonania rzeźbiarskie Kandydata obejmują działania o bardzo zróżnicowanym i trudnym do ujęcia spójnym wątkiem narracyjnym charakterze: od realizacji figuralnych poprzez cykl postaci bajkowych, do działań abstrakcyjnych skupionych na rozważaniach wokół materii rzeźby. Jedynym intelektualnym spoiwem autoreferatu jest więc fakt, że zaprezentowane realizacje stanowią dorobek Habilitanta (choć w przypadku kilku realizacji dr Mielczarek jest ich współautorem) a sam tekst podąża za kolejnymi przykładami realizacji.

Doceniam potencjał intelektualny Habilitanta, a niektóre tezy sformułowane w autoreferacie z pełnym przekonaniem uznaję za bardzo wartościowe. Zacytuję w tym kontekście fragment: „Zastanawiające jest, jak silnie wpływają na wyobraźnię i duchowość człowieka pomniki z jakichś przyczyn niepowstałe, a oczekiwane - odnosi się często wrażenie, że ich byt jest niewiele mniej realny, niż tych gotowych, faktycznie istniejących.” Ilustracją i polem do szczegółowych rozważań na temat zarysowanego przez Habilitanta problemu mógłby stać się np. konkursowy (nigdy nie zrealizowany, nieistniejący - a jakże ważny! „pomnik”) projekt Pomnika Ofiar Faszyzmu z 1957 roku opracowany przez zespół z udziałem m.in. Oskara Hansena i Jerzego Jarnuszkiewicza. Dr Marcin Mielczarek, po naszkicowaniu problemu przechodzi jednak do kolejnych rozważań, aby otworzyć następny wątek i ponownie przejść do refleksji o ogólnym charakterze. Obok dalece interesujących fragmentów wypowiedzi Habilitanta, pojawiają się w niej także sformułowania zupełnie nieaktualne, jak np. „walka” o równouprawnienie mimetyzmu w sztuce współczesnej czy obrona „prawa” do twórczości komercyjnej - „na zamówienie”. Jest to o tyle niepokojące, że broniąc przywołanych powyżej tez, Habilitant nie sięga do kryterium jakości dzieła, jako wyznacznika jego statusu.

W procedurze postępowania habilitacyjnego – wobec braku ram formalnych wynikających z zapisów stosownych uregulowań prawnych – ocena autoreferatu stawia przed oceniającymi

zadanie niełatwe. Respektując swobodę Autora w wyborze formuły wypowiedzi i równocześnie ważąc wskazane powyżej interesujące sformułowania oraz mankamenty tekstu, skłaniam się ku następującej konkluzji: Habilitant nie dokonał w swej wypowiedzi przekonującego sformułowania ważnej dla rozwoju dyscypliny tezy, zaś wielość poruszonych w autoreferacie wątków pozostawiła zarysowane jedynie problemy, bez ich należytego uzasadnienia i rozwinięcia. W treści autoreferatu, mając na uwadze wskazane osiągnięcie artystyczne (Pomnik Legionisty) dostrzegam także istotny brak odniesień do szeroko prowadzonych badań i ogólnie dostępnych publikacji naukowych (zarówno polskojęzycznych jak i literatury zagranicznej) skupiających się na zjawisku pomników, ich funkcji społecznej oraz wielowymiarowej percepcji narracji przestrzennej pomników.

OCENA INNYCH OSIĄGNIĘĆ ARTYSTYCZNYCH

Ocena innych osiągnięć artystycznych możliwa jest na podstawie materiału ilustrującego autoreferat. Zestaw zaprezentowanych realizacji rzeźbiarskich potwierdza wspomnianą już wcześniej sprawność Kandydata w posługiwaniu się konwencjonalnym warszatem twórczym w realizacjach rzeźbiarskich. Habilitant nie wkracza na pole eksperymentu warsztatowego, nie dokonuje istotnych odkryć w sferze możliwości realizacyjnych dyscypliny rzeźby.

OCENA DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ

Działalność dydaktyczna Habilitanta, w tym reprezentowana wyborem czterech prac studenckich dydaktyka akademicka, udokumentowana jest w zakresie niepowalającym na sformułowanie rzetelnej oceny tego zakresu działalności.

OCENA INNYCH OSIĄGNIĘĆ I PODSUMOWANIE OCENY KANDYDATA

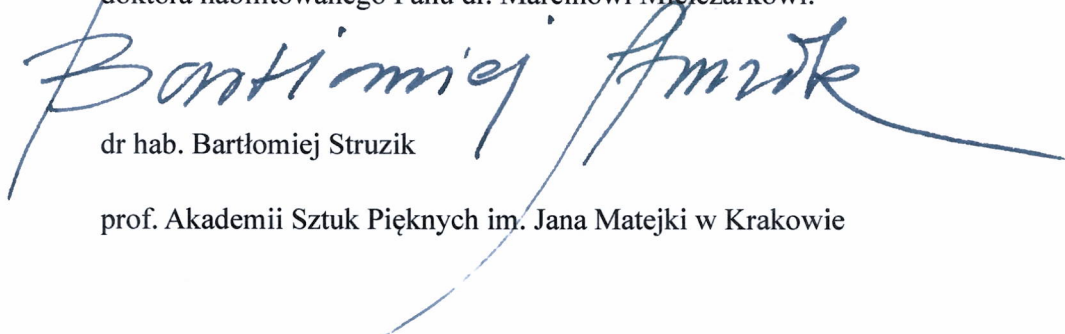
Dwie Nagrody Rektorskie przyznane Habilitantowi oraz fakt, że społeczność Wydziału Rzeźby i Działań Interaktywnych Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi zdecydowała się powierzyć dr. Marcinowi Mielczarkowi kierowanie Wydziałem wskazują na zdolności Habilitanta w zakresie organizacji procesu kształcenia i zarządzania jednostką uczelni wyższej. Dorobek organizacyjny Kandydata, na podstawie relacji dr. Marcina Mielczarka zawartej w autoreferacie oceniam pozytywnie. W całokształcie dokonań Habilitanta zauważalna jest niska obecność dr. Marcina Mielczarka na arenie międzynarodowej, w zakresie prezentacji twórczości własnej, udziału w konferencjach, warsztatach, sympozjach i akademickiej wymianie zagranicznej.

KONKLUZJA

Po szczegółowym przeanalizowaniu materiałów przedstawionych przez dr. Marcina Mielczarka w postępowaniu habilitacyjnym, po uwzględnieniu ocen cząstkowych dla poszczególnych elementów dokumentacji wyrażam opinię, że osiągnięcia artystyczne, dydaktyczne i inne osiągnięcia wyszczególnione w analizowanych materiałach nie stanowią istotnego wkładu w rozwój dyscypliny, dydaktykę i upowszechnianie kultury.

W związku z powyższym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze, organizacyjne i dydaktyczne nie spełniają wymagań art. 16 Ustawy z dn. 14.03.2003 roku (z późn. zmianami) o stopniach naukowych i tytułach oraz stopniach naukowych i tytułach w zakresie sztuki.

Wyrażona w konkluzji ocena osiągnięć Kandydata nie pozwala mi na poparcie wniosku do Rady Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr. Marcinowi Mielczarkowi.

A handwritten signature in blue ink, reading 'Bartłomiej Struzik', with a long horizontal flourish extending to the right.

dr hab. Bartłomiej Struzik

prof. Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie